

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University

Vol. 11 No.2 (July–December) 2019

บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด¹, บัณฑิต ผังนิรันดร์², โกมล ไพศาล³

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Email: phusit.ph@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาทัศนคติของผู้นำครอบครัว การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิก คุณภาพชีวิตและพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะพื้นฐานบุคคล การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำครอบครัว จำนวน 400 ราย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้นำหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 คน พบว่า 1) ผู้นำครอบครัว ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31- 45 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา และมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน 2) ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวอยู่ในระดับมาก และระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง 3) แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ดำเนินการมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพบเส้นทางการความสัมพันธ์ในแบบจำลองที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว รองลงมา ได้แก่ ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวตามลำดับ ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือการส่งเสริมให้มีปฏิบัติซ้ำ ๆ กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกแต่ละครอบครัวในหมู่บ้านมีส่วนในกิจกรรมจิตอาสาการพัฒนาสังคม รักษาสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังพบว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลโดยตรงให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานะแต่คนก็สามารถมีความสุขได้และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตของครอบครัว ได้ร้อยละ 81 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของครอบครัว ถึงแม้จะยากจนหากดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง ก็สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : บุพปัจจัย, คุณภาพชีวิต, เศรษฐกิจพอเพียง

Antecedents Affecting the Quality of Life of Families Residing in the Sufficiency Economy Philosophy Model Villages

Phusit Phukamchanoad¹, Bundit Pungnirund² and Komol Paisan³

Doctor of Philosophy Program in Development Administration, Graduate School,
Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}

Email: phusit.ph@ssru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the demographic factors, attitudes of the family leaders towards the Sufficiency Economy Philosophy (SEP), participation in social activities of each family member, household-level SEP application, and the quality of life of the families living in the SEP model villages; and 2) develop the structural equation model showing how the demographic factors, attitudes of the family leaders towards the SEP, participation in social activities of each family member and household-level SEP application influence the quality of life of the families inhabiting in the SEP model villages. This research was a mixed methods study. To collect the quantitative data, 400 family leaders were selected as the samples, by which the sample size was 20 times the number of observed variables. The research applied the simple random sampling approach, collected the data by using questionnaires, and analyzed the data by structural equation modeling. In terms of the qualitative data, there were interviews with 17 key informants, who were the leaders of the SEP model villages selected by the purposive sampling approach. The findings showed: 1) the majority of the family leaders were aged between 31-45 years old, had received primary education, and earned 10,000 baht or less per month; 2) the participation in social activities of each family members was rated at moderate level, while the application of the SEP in the households was rated at high level, and the quality of life of each family was rated at moderate level; 3) the operated structural equation model conformed to the empirical evidence, since there were several strong linear relationships indicated by the correlation coefficient, including the participation in social events of the family members, attitudes of the family leaders towards the SEP, and the household-level SEP application, respectively. Most importantly, family members in each village should be encouraged to continuously practice and engage in community service, social development activities, and preserve their local cultures and traditions. Moreover, it was found that the Sufficiency Economy Philosophy directly led to a better quality of life for people. They had a good quality of life; they could happily earn a living, and could correctly predict the quality of life of families with an 81 percent accuracy. These research findings can be used as a model for the application of the Sufficiency Economy Philosophy in daily life, thus serving as significant basis for developing security and a better quality of life of families. Even though they are poor, with the sufficiency economy philosophy, people capable of practicing the it will put sustainably people in a better quality of life.

Keywords: antecedents, quality of life, sufficiency economy.

บทนำ

“คุณภาพชีวิตที่ดี” เป็นเป้าหมายสูงสุดที่มนุษย์ทุกคนคาดหวังและปรารถนาให้เกิดขึ้นด้วยการตอบสนองความต้องการตั้งแต่ทางกายไปจนถึงความไฝ่ฝันที่เป็นจริงของตนเอง (Maslow, 1954) การมีคุณภาพชีวิตของบุคคลจึงต้องคำนึงถึงอยู่ดีมีสุข (well-being) ทั้งการอยู่ดีมีสุขที่เป็นภาวะวิสัย (objective well-being) และการอยู่ดีมีสุขที่เป็นอัตวิสัย (subjective well-being) เกิดจากภายใน อาทิ ความรู้สึก ความพึงพอใจ การตอบสนองความต้องการ เป็นต้น (CIW international Advisory network, 2016) แต่ละประเทศมีการวัดความอยู่ดีมีสุข (well-being) ที่ใกล้เคียงกัน อาทิ ประเทศออสเตรเลีย (ANDI) และประเทศเนเธอร์แลนด์ มี 8 ด้านที่วัดความอยู่ดีมีสุขรายบุคคลที่ครอบคลุมปัจจัยพื้นฐานของคุณภาพชีวิตทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานการครองชีพ 2) สุขภาพ 3) ความสำเร็จในชีวิต 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) ความปลอดภัย 6) ความสัมพันธ์ชุมชน 7) ความมั่นคงในอนาคต จิตวิญญาณ หรือศาสนา และ 8) คุณภาพโดยรวม (The international wellbeing group manual 2006, 2008, p. 13; Central Bureau Voor de Statistiek, 2011, pp.1-26) ส่วนประเทศฝรั่งเศสมีวัดความอยู่ดีมีสุข 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มาตรฐานการครองชีพ 2) สุขภาพ 3) การศึกษา 4) กิจกรรมส่วนบุคคลและการทำงาน 5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองและธรรมาภิบาล 6) ความสัมพันธ์ทางสังคม 7) สิ่งแวดล้อม และ 8) ความเปราะบางทางเศรษฐกิจและกายภาพ (ประกาย ธีระวัฒนากุล, 2555, หน้า 3; 2556, หน้า 4; อุไรวรรณ ตันทอริยะ, 2559, หน้า 69) ยังพบมิติของความอยู่ดีมีสุขที่กล่าวถึง ความพึงพอใจ การได้รับหรือบรรลุในสิ่งที่ชอบ เสรีภาพของการเลือกใช้ชีวิต ความมั่นคง การเข้าถึงคุณค่าบางอย่างที่อยู่นอกเหนือบุคคล เช่น สุขภาพดี และการถือครองทรัพย์สินที่สร้างโอกาสให้บรรลุเป้าหมาย (Des Gasper, 2004)

ในประเทศไทยมีตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นมาสามารถอธิบายความอยู่ดีมีสุขได้คือ “ความพมอ พอกิน พอใช้” หรือที่เรียกว่าความพอเพียงกล่าวคือ นับตั้งแต่วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2517 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดั่งมีใจความพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่า “...การพัฒนาประเทศ

จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพมอพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา...” (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, 2552, หน้า 125) ซึ่งให้เห็นว่าเมื่อเกือบ 44 กว่าปีที่แล้วที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงวางแนวคิดสอนให้ประชาชนคนไทยดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย ให้คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2557, หน้า 4) ดังนั้นคำว่า “ความพอเพียง” จึงถูกนำไปใช้ในการวัดความอยู่ดีมีสุขเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปี พ.ศ.2553 มีการพัฒนาตัวชี้วัดที่เรียกว่า GNH Index 2010 วัด 2 ด้านคือ “ด้านความพอเพียง และด้านความสุข” ทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ 1) ธรรมาภิบาล 2) ความมีชีวิตชีวาของชุมชน 3) ความหลากหลายทางชีวิตภาพ 4) คุณภาพชีวิต 5) สุขภาพจิต 6) สุขภาพกาย 7) การใช้เวลา 8) การศึกษา และ 9) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งมีดัชนีการวัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรสหประชาชาติที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และด้านมาตรฐานการครองชีพ (วัลลภา แวน วิลเลียนส์วาร์ด และคณะ, 2554; Karma Ura & Karma Galay, 2004; 2012; UNDP, 2010; เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2556) ความชัดเจนของการวัดความสุขในประเทศไทยเป็นการสะท้อนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งเริ่มจาก 1) การมีหลักประกันในชีวิต 2) การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง 3) การมีครอบครัวที่อบอุ่น 4) การมีชุมชนเข้มแข็ง 5) การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี 6) การมีอิสรภาพ 7) การมีความภาคภูมิใจ และ 8) การเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2548, หน้า 20-21) ถ้ากล่าวถึงความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และความอยู่ดีมีสุขมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต (Phillips, D., 2006,p. 15; Kahneman, D., 1999)

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยได้ออกแบบเครื่องมือวัดเฉพาะด้านความพอเพียงในภาพรวมของชุมชนจนเกิดเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 และเพิ่มศักยภาพเป็น “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ” (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2557, หน้า 6) ซึ่งล่าสุดจากรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยพบว่า คุณภาพชีวิตของคนไทยใน

ปี 2559 ในพื้นที่การวิจัย คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่มีสภาพการณ์ของความยากจนที่สุดของประเทศไทยและอยู่ในสถานการณ์ยากจนซ้ำซากตลอดระยะเวลา 10 ปี คือ “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ซึ่งได้สำรวจและรายงานผลเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นการสรุปรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ปีพ.ศ. 2558 พบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีคนจนมากที่สุด โดยมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำที่สุดของประเทศ คือ 8,821 บาทต่อเดือน และมีความล่าช้าในการพัฒนามากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 3-7) ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบมีจำนวนทั้งสิ้น 67 หมู่บ้านที่มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ตลอดระยะเวลา 44 ปีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย ให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นทุก ๆ ด้าน โดยอิงอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นหุ้นส่วนร่วมกันด้วยความเต็มใจต่อการพัฒนานั้น ๆ เชื่อมต่อกิจกรรมหนึ่งไปสู่กิจกรรมหนึ่งอย่างจริงจังจนเป็นพลังการทำงานร่วมกันโดยเริ่มตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นและให้ร่วมการติดตามตรวจสอบ (Cohen & Uphoff, 1977, pp. 7-26; วิภา เที่ยงธรรม และคณะ, 2554, หน้า 59; จินตวีร์ เกษมสุข, 2557, หน้า 8; ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559, หน้า 10) ถึงอย่างไรความตั้งใจจริงในการปฏิบัติตนเองที่สัมพันธ์กับชุมชนโดยเฉพาะผู้นำครอบครัวที่เป็นหลักสำคัญในการเลี้ยงดูครอบครัวมีความสำคัญที่จะสร้างภูมิคุ้มกันปกป้องครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ ย่อมทำให้มีทั้งความอยู่ดีมีสุขและคุณภาพชีวิตได้อย่างแน่นอน (Phukamchanoat P. et al, 2019) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง” ว่ามีปัจจัยใดบ้าง แต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กันเพียงใด และในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนมีคุณภาพชีวิต ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร ทั้งนี้ยังเป็นการวิจัยเพื่อการยืนยันตัวแปรที่ส่งผลจริง ๆ ของคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ได้ดี จนเป็นความคาดหวังสูงสุดในอนาคตว่า ปัจจัยเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างนโยบายการแก้ปัญหาคนยากจนอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงสามารถขึ้นบุคคลหรือสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างมีขั้นตอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของผู้นำครอบครัว การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว และคุณภาพชีวิตในครอบครัว
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะพื้นฐานบุคคล ทัศนคติของผู้นำครอบครัว การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาตัวแปร 1) ตัวแปรภายนอก ได้แก่ คุณลักษณะพื้นฐานบุคคล การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว 2) ตัวแปรภายใน ได้แก่ คุณภาพชีวิตในครอบครัว โดยมีกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้นำครอบครัวเป็นผู้ที่มีรายได้หลักดูแลครอบครัวอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบทั้ง 67 หมู่บ้าน ทั้งชายและหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 80,025 ครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 400 คน ซึ่งเก็บข้อมูลทั้ง 67 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหรือทำการกำหนดเป็น 20 เท่าของตัวแปรเชิงประจักษ์เพื่อวิเคราะห์ตามสมการโครงสร้าง (SEM) ในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้นำหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 คนโดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามตัวแปรเชิงสาเหตุและคุณภาพชีวิตของครอบครัว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย 2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง 3.41 - 4.20 หมายถึง มาก และ 4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในส่วนขอบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วย 1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างผู้นำในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 มีการศึกษา

ระดับประถมศึกษา จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=400)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	90	22.50
ระหว่าง 31 - 45 ปี	135	33.75
ระหว่าง 46 - 60 ปี	130	32.50
มากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปี	45	11.25
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา		
1) ไม่ได้รับการศึกษา	85	21.25
2) ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	127	31.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	13.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (ปวช.) และอนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวส.)	85	21.25
ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	50	12.50
รวม	400	100.00
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน	252	63.00
มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน	148	37.00
รวม	400	100.00

2) ระดับของตัวแปรที่ทำการศึกษาในแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Model)

ผู้นำในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 400 คน พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบย่อยทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.96 - 3.39 ในส่วนตัวแปรระดับทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบย่อยทั้งหมด

อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.17 - 3.34 และระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบย่อยทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง - มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.03 - 3.98 รวมถึงตัวแปรด้านคุณภาพชีวิตในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบย่อยทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง - มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.16 - 3.54 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับตัวแปร

(n=400)

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว			
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม	3.39	0.85	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว	3.23	0.83	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่	2.96	0.98	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.03	0.83	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.15	0.87	ปานกลาง
ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง			
ความตั้งใจปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.28	0.81	ปานกลาง
ความรู้สึกรู้สึกต่อเศรษฐกิจพอเพียง	3.34	0.88	ปานกลาง
ความรู้ความเข้าใจต่อเศรษฐกิจพอเพียง	3.17	0.84	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.26	0.84	ปานกลาง
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว			
การปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร	3.37	1.06	ปานกลาง
การออมทรัพย์	3.03	1.03	ปานกลาง
การทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว	3.61	1.00	มาก
การเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน	3.98	0.99	มาก
การดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น	3.65	0.90	มาก
รวมเฉลี่ย	3.53	0.99	มาก
คุณภาพชีวิตของครอบครัว			
การมีสุขภาพดี	3.32	0.86	ปานกลาง
ความพึงพอใจต่อครอบครัว	3.37	0.93	ปานกลาง
ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว	3.54	1.04	มาก
ความผูกพันกับชุมชนของสมาชิกในครอบครัว	3.16	0.87	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.35	0.93	ปานกลาง

3) แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ดำเนินการปรับแก้ (Adjust Model) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 250.64$ df = 135 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.85$, RMSEA = .046, P-Value for Test of Close Fit = .74, NFI = .96, IFI = .98, RMR = .036, SRMR = .044, CFI = .98, GFI = .94, AGFI = .91, CN = 292.26) โดยพบเส้นทางความสัมพันธ์ในแบบจำลองดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว (fmsp) ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่งผลทางอ้อมผ่านการนำหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง (fatse) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง (fatse) ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่งผลทางอ้อมผ่านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว

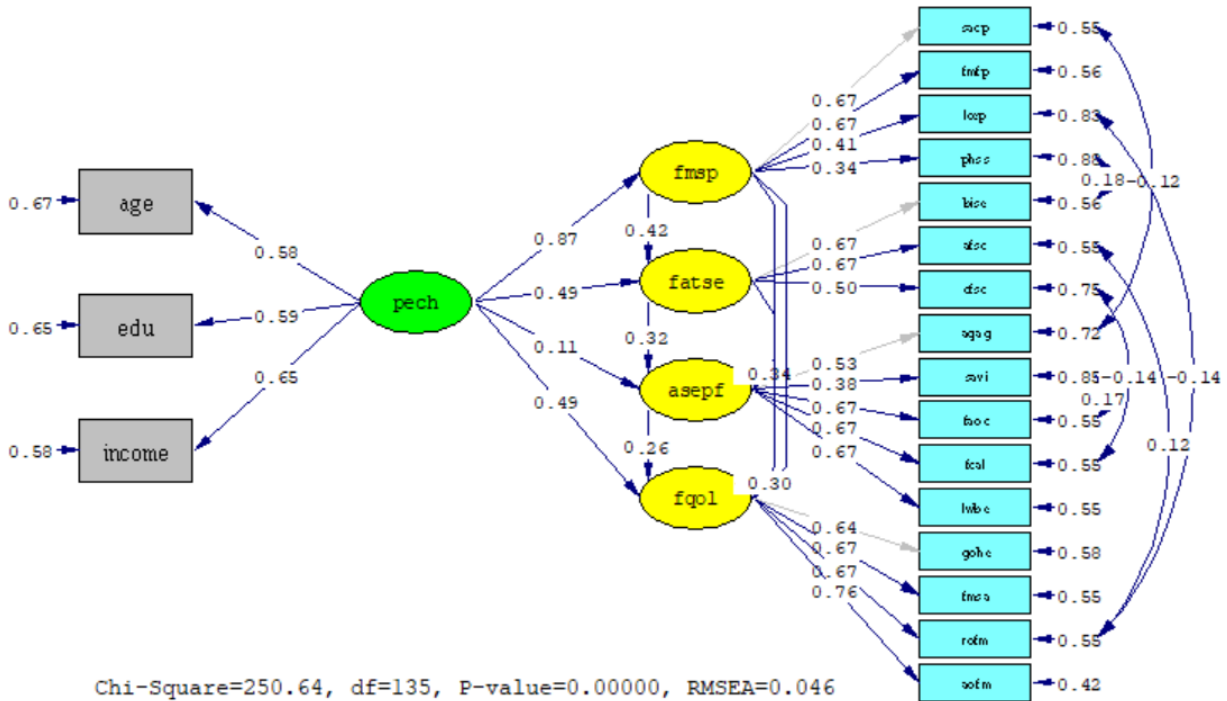

(fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 คุณลักษณะพื้นฐานบุคคล (pech) ไม่ได้ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) แต่ส่งผลทางอ้อมผ่านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว (fmisp) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง (fatse) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.25 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 คุณลักษณะพื้นฐานบุคคล (pech) การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว (fmisp) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง (fatse) สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ได้ร้อยละ 81 ดังภาพการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปรับแก้ (Adjust Model) เพื่อความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต่อไปนี้

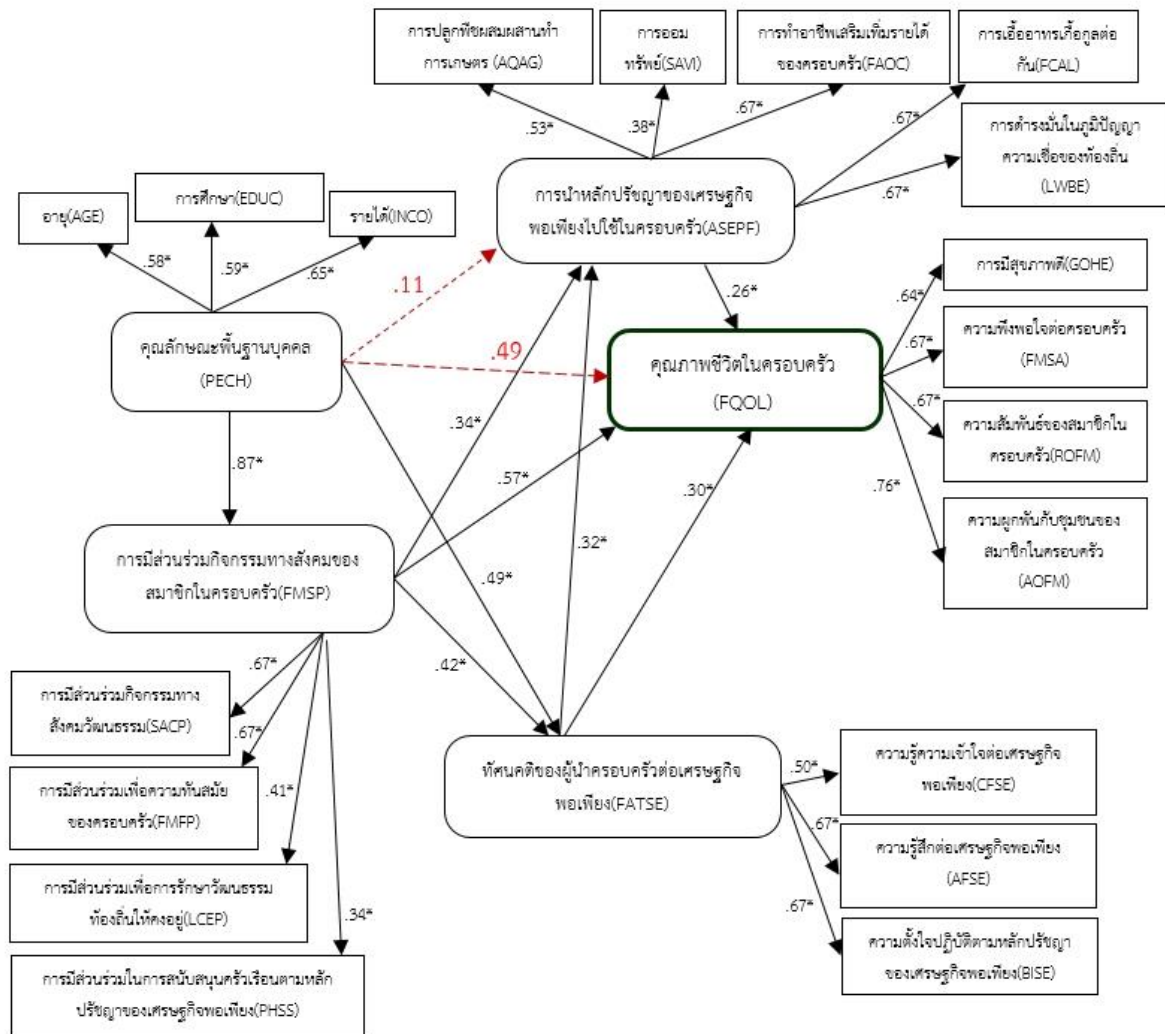

$\chi^2 = 250.64$ df = 135 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.85$, RMSEA = .046, P-Value for Test of Close Fit = .74, NFI = .96, IFI = .98, RMR = .036, SRMR = .044, CFI = .98, GFI = .94, AGFI = .91, CN = 292.26

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะพื้นฐานบุคคล การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรับแก้ (Adjust Model) (n=400)

เมื่อนำผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุมาเข้ารอบแนวคิดของการวิจัยตามตัวแปรทั้งหมด ได้แก่ คุณลักษณะพื้นฐานบุคคล การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

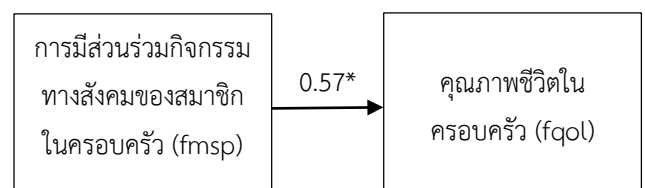
พอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว และทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรับแก้ (Adjust Model) (n=400) ได้ภาพดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของตัวแปรเชิงประจักษ์ (Manifest) และตัวแปรแฝง (Latent) ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรับแก้ (Adjust Model) (n=400)

4) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้นำหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 คน เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริง (Area Base) ในเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกิดขึ้นในแบบจำลองสมการโครงสร้าง ตลอดจนนำมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เพื่อให้เกิดความลุ่มลึกสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ที่เกิดขึ้นจริง ผลการสัมภาษณ์ที่สำคัญดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว (fmsp) มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

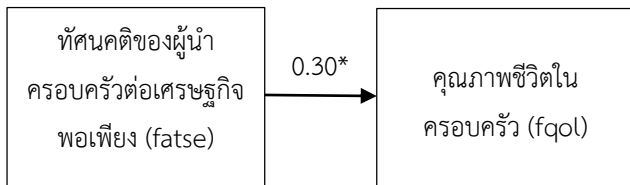

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายได้ให้เหตุผลถึงสาเหตุของการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้ดีขึ้น ดังมีรายละเอียดที่ว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ทั้งการมีส่วนร่วมทางสังคมวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มีความทันสมัย การรักษาวินัยธรรมให้คงอยู่ และการรับการสนับสนุนในกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้ดีขึ้นได้ ด้วยเหตุที่ว่า ผู้นำครัวเรือนและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทนำในการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมทุกอย่างของหมู่บ้าน เมื่อกิจกรรมเกิดขึ้น ทั้งการฝึกอบรมเศรษฐกิจพอเพียง การทดลองใช้ปลูกพืชเกษตร การทำบัญชีครัวเรือน การรักษาวินัยธรรมประเพณีอันดีงามของหมู่บ้านไว้ เป็นบทบาทที่มีความสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดี การนำไปใช้ของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดผลดีแล้วยังส่งผลต่อการได้รับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วยทั้งชีวิตครอบครัวและหมู่บ้าน ผู้สูงอายุได้อยู่กับลูกหลาน เด็กเยาวชนมีการได้รับการฝึกอบรมด้านความพอเพียงไปพร้อมกับพ่อแม่ด้วย การได้ทำกิจกรรมอยู่กับหมู่บ้าน อยู่ใกล้ครอบครัวทำให้ชีวิตมีการลดความเร่งรีบ เร่งรัดแข่งขันกันลง สร้างรายได้แต่พอดีใช้หลักความพอเพียงมากขึ้นจะมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ได้มีโอกาสรับประทานอาหารด้วยกันมากขึ้น ออกกำลังกาย ทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านร่วมกันมากขึ้น ความสุขตามมาคุณภาพชีวิตดีขึ้น

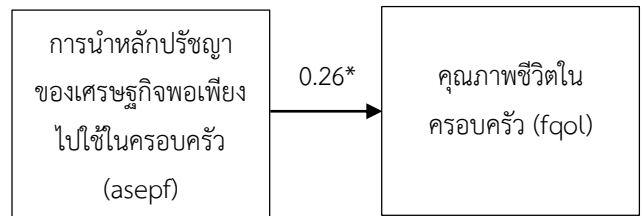
4.2 ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง (fatse) มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายได้ให้เหตุผลถึงสาเหตุของทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้ดีขึ้น ดังมีรายละเอียดที่ว่า ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความตั้งใจในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้ดีขึ้นได้เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุที่ว่า ผู้นำครอบครัวและผู้นำหมู่บ้าน พ่อหลวง แม่หลวงต้องมีความรู้ เข้าใจ รู้สึกที่ดีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความตั้งใจปฏิบัติต่อ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นตัวอย่างที่ดีมีทัศนคติที่ดี ย่อมสร้างตัวเอง ครอบครัว และหมู่บ้านให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ เพราะผู้นำเป็นพลังสำคัญมากในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดการปฏิบัติจริง ตั้งใจจริงทำให้สมาชิกในครอบครัว และลูกบ้านปฏิบัติตาม เกิดการเลียนแบบในสิ่งที่ดี ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนให้ดีขึ้นตามมาด้วย

4.3 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว (asepf) มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว (fqol) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายได้ให้เหตุผลถึงสาเหตุของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว ที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้ดีขึ้น ดังมีรายละเอียดที่ว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว ทั้งการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร การออมทรัพย์ การทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว การเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน การดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดีขึ้นได้เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุที่ว่า การที่ผู้นำครัวเรือนและผู้นำหมู่บ้าน หรือพ่อหลวงแม่หลวงที่ชาวบ้านเรียกกันได้ลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีก่อน ทำก่อนลูกบ้าน ได้ผลก่อนแล้วจึงสอนให้คนอื่นเลียนแบบทำตามได้ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในผลที่เกิดขึ้นและเชื่อมั่นในตัวพ่อหลวงแม่หลวงด้วย โดยชาวบ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีลักษณะความเชื่อต่อผู้นำมาก ในพื้นที่บ้านของผู้นำส่วนใหญ่ในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีการปลูกพืช การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงหมู จุดถ่ายทอดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผู้นำต้องเป็นวิทยากรเองได้ และสอนคนในครอบครัวให้ทำกิจกรรมพื้นฐานชีวิตด้วย มีการออม การทำกลุ่มอาชีพ ผู้นำต้องนำก่อนลูกบ้านปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยวิถีประจำวัน ของสมาชิกในครอบครัวและลูกบ้านให้ดีขึ้นต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยชี้ให้เห็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัด

แม่ฮ่องสอน ที่ชี้ให้เห็นตั้งแต่ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 อธิบายได้ว่า สมาชิกในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและวัยเรียนที่ต้องเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านจะเป็นผู้ทำงานเกษตรกรรมใกล้หมู่บ้านและวัยชรา ทำให้เหลือกลุ่มที่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุกว่า 50 ปีที่ทำหน้าที่ทำงาน ทำกิจกรรมทางสังคม ทำให้หลายครั้งที่กิจกรรมทางสังคมทั้งการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ความทันสมัยของครอบครัว การรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ และการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากภาครัฐจึงทำให้มีส่วนร่วมไม่มากนักจากสมาชิกครัวเรือน เมื่อมีเวลาและหน้าที่ให้กับกิจกรรมทางสังคมน้อยจึงเลือกกิจกรรมทางสังคมให้เหมาะสมกับเวลาและหน้าที่หลักของตนเอง ซึ่งในความเป็นจริงของชาวบ้านที่มีสถานะที่อยู่ในแต่ละวันที่มีในช่วงเทศกาลการมีส่วนร่วมปานกลางถือว่าสูงมากในความรู้สึกรักของประชาชนในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และถ้าอยู่ในระดับสูงจะเป็นช่วงเทศกาลประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั่นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของดิเรกข ภูณก่อนกลีบ (2551, หน้า 89-91) ที่ได้ทำการศึกษาถึงบุพปัจจัยและผลลัพธ์ของการพัฒนาครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้อธิบายว่า ประชาชนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมได้แก่ งานประเพณีปอยส่งลอง หรืองานบวชลูกแก้ว งานจองพารา หรืองานปอยเหลินสิบเอ็ด งานลอยกระทง หรือปอยเหลินสิบสอง และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องทุนทางสังคมกับการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการหลวงหมอกจำ่ม สะท้อนวัฒนธรรมประเพณีประจำกลุ่มชาติพันธุ์ การแต่งกาย อาหาร จะพบในวัฒนธรรมการเลี้ยงผี ไร่ลี้กถึงบรรพบุรุษ ประเพณีเดือน 12 มีเป็นบางเดือนเพราะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและยึดเอาวัฒนธรรมชุมชนชั่วลูกชั่วหลาน เช่น ไหว้หอพระภูมิ กินข้าวใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ สังฆารล่อง ไหว้เจ้าที่ กินศีล เลี้ยงผีเมือง นอกจากนี้มีประเพณีประจำปี เช่น การกินวอ กินข้าวใหม่ พิธีเซ่นไหว้ พิธีเรียกขวัญ เป็นต้น (ประเวศ วะสี, 2542; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549; จำนงค์ อติวัฒน์ สิทธิ และคณะ, 2548; ทรงจิต พูลลาภ, 2554, หน้า 224) สอดคล้องกับงานวิจัยของภูลิสร์ ภูคำชะโนด (2560, หน้า 133-134) ที่ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนานาชาติและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่ใหญ่ ๆ ตามเทศกาลแทบทุกครั้ง โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่

อยู่ในพื้นที่ละแวกหมู่บ้านของตนเอง จึงมีโอกาสและเวลาในการทุ่มเทให้กับการทำกิจกรรมการอบรม การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้านท้องถิ่นบ้าง ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีสมาชิกของครอบครัวได้การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 อธิบายได้ว่า ผู้นำครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน เป็นเสาหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว มีโอกาสและเวลาในการจัดสรรเพื่อการทำกิจกรรมด้านความพอเพียง ศึกษาหาความรู้ ทดลองทำ อบรมกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งจากภาครัฐและประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเชื่อผู้นำ พ่อหลวง แม่หลวง ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนชั้นนำของหมู่บ้านที่ได้รับโอกาสในการพัฒนาครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือองค์ความรู้ ภูมิความรู้ที่เกี่ยวกับความพอเพียงในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้สึกต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความตั้งใจปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการได้รับการพัฒนา อบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดทั้งปี จึงส่งผลทำให้ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ดิเรกข ภูณก่อนกลีบ (2551, หน้า 33-36) ที่ระบุว่า ทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคลในการกระทำต่าง ๆ ทั้งด้านบวกทั้งด้านความเข้าใจ การเห็นคุณค่า และพยายามที่จะทำ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เกิดขึ้นกับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเห็นคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้สึกชื่นชมต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความพยายามที่จะทำตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีระดับความสัมพันธ์โดยรวมที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R^2 = 0.67$) ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีผู้นำครอบครัวมีทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 อธิบายได้ว่า ผู้นำและสมาชิกในครอบครัวหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีโอกาสมากในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมากที่สุดเนื่องจากวิถีชีวิตของหมู่บ้านมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักโดยทั่วไปสิ่งที่เห็นเชิง

ประจักษ์ในการลงพื้นที่คือ ทุกครัวในรั้วรอบขอบชิดมีการปลูกพืชผักสวนครัว มีการเลี้ยงเป็ด ไก่ และหมู ไว้เพื่อพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันไม่ให้อาหารขาดแคลน ซึ่งครอบครัวส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากน้อยในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันไปมีทั้งการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร การออมทรัพย์ การทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว การเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน และการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นกิจวัตรพื้นฐานที่ทุกครัวเรือนต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงจิต พูลลาภ (2554, หน้า 248) ที่ศึกษาเรื่องการพึ่งตนเองของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการหลวงหมอกจำผอมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พบว่าชุมชนต้องส่งเสริมการเกษตรอย่างผสมผสานที่หลากหลายรูปแบบ คือ เกษตรแบบครัวเรือน เกษตรแบบยังชีพ คือ กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน พืชผักสวนครัวรั้วรอบบริวารบ้าน ควบคู่กับการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ สมุนไพร พืช ผักอาหารแบบวนเกษตร (ทรงจิต พูลลาภ, 2554, หน้า 245) นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบางขุน ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่น” พบว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบางขุน มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม มีความรักในผืนดินที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร สืบทอดประเพณีของบรรพบุรุษทำการเกษตรด้วยวิถีทางธรรมชาติ เพื่อรักษารสชาติของผลผลิตไว้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัวและชุมชน (สำราญ จุช่วย, 2554, หน้า 153) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น ที่พบว่า การให้แบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน 30:30:30:10 ซึ่งร้อยละ 60 เป็นพื้นที่เกี่ยวกับการปลูกพืชในฤดูแล้ง การเลี้ยงสัตว์ และพืชน้ำและการปลูกข้าวในฤดูฝน ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2557) จึงอาจสรุปได้ว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวจึงอยู่ในระดับมากนั่นเอง

คุณภาพชีวิตของครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 อธิบายได้ว่า ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันจนสามารถยืดหยุ่นตามสภาพบริบทการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่ทันสมัยขึ้น การมีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต การศึกษาที่ก้าวหน้าขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตในครอบครัวทั้งเรื่องการมีสุขภาพดี ความพึงพอใจต่อครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีของ

สมาชิกในครอบครัว ความผูกพันกับชุมชนของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในภาวะที่ดีทำให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสพูดคุยกันมากขึ้น สื่อสารกันมากขึ้น ช่วยดูแลในเรื่องการดำรงชีวิตแบบพอดีเหมาะสมกับสถานะครอบครัวตัวเอง โดยภาพรวมทำให้ชี้ชัดได้ว่าความสุขหรือคุณภาพชีวิตที่ดีของคนที่ไม่ได้วัดด้วยรายได้หรือเป็นวัตถุนิยมเป็นหลักหากต้องวัดด้วยความสุขใจ ความพึงพอใจ ความผูกพันสัมพันธ์ที่ดีของคนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phillips, D., (2006, p. 15); Kahneman, D., (1999) ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตที่ศึกษารอบแนวคิด นโยบายและการปฏิบัติ พบว่า ความพึงพอใจ ความอยู่ดีมีสุขมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต (นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สะท้อนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลคุณภาพชีวิตกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชน อาทิ Hasoontree, N. (2018, pp.90-93) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพบว่าการวัดคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สะท้อนตามปัจจัยที่มีอิทธิพลสูง ได้แก่ ทัศนคติของประชาชนที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนของคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นไปด้วย

การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัว ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าการกระทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วมยอมทำให้ทุกคนได้รับผลกระทบจึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ที่ดำรงอยู่ในหมู่บ้านมีส่วนร่วมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งการมีส่วนร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมทุกอย่างของหมู่บ้านที่เป็นการรักษาวินัยวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของหมู่บ้านให้คงอยู่ไว้นานที่สุด การรักษานูรุษสังฆะแวดล้อมของความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรท้องถิ่นให้ใช้นานที่สุด รวมถึงกิจกรรมเกิดขึ้นทั้งการฝึกอบรมเศรษฐกิจพอเพียง การทดลองใช้ปลูกพืชเกษตร การทำบัญชีครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจ ชี้แจง อบรมให้ความรู้การดำรงชีวิตแบบพอเพียงทำให้คนได้รับความตระหนักรู้ในข้อมูลข่าวสารยิ่งรับรู้มากเท่าใดจากภาครัฐและผู้นำ ย่อมมีโอกาสพัฒนาครอบครัวหมู่บ้านให้มีชีวิตที่เป็นสุข มีความอยู่ดีกินดีขึ้น คุณภาพชีวิตย่อมดีขึ้นตามมา ยิ่งในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอาชีพหลักคือ การเกษตร เกษตรกรยิ่งต้องรู้จักการร่วมมือร่วมใจกันเป็นกลุ่ม ความเป็นสมาชิกกลุ่มจึงมีความสำคัญเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน อาชีพ ทรัพยากรในท้องถิ่นอุดมสมบูรณ์ให้ยั่งยืนซึ่งจะนำมาซึ่งความสุข คุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว

หมู่บ้านด้วย ดังวิธีปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองซึ่งชี้ชัดว่า “เมื่อเกษตรกรเข้าในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมแรงรวมใจกันดำเนินการในการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าส่วนราชการ องค์กรเอกชนตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2557, หน้า 20)

ทัศนคติของผู้นำครอบครัวต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัว ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าความเป็นผู้นำ พ่อหลวง แม่หลวงจึงเป็นพลังสำคัญมากในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดการปฏิบัติจริง ตั้งใจจริงทำให้สมาชิกในครอบครัว และลูกบ้านปฏิบัติตาม เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดี มีทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิตที่มีความสุขบนความพอเพียงจนก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนให้ติดตามมาด้วย ดังนั้นทัศนคติของผู้นำที่ดีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถนำพาสมาชิกในครอบครัว ประชาชนในหมู่บ้านไปสู่การดำรงชีวิตที่มีความสุข การสร้างอาชีพที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับชีวิตของตนเอง ครอบครัวให้มีคุณค่าทางจิตใจสร้างสมาชิกให้มีความซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพของตนเอง ทำให้มีคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องบุพปัจจัยและผลลัพธ์ของการพัฒนาครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคลในการกระทำต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและลบ การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า และพยายามที่จะทำ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามหลักเหตุและผล รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับทั้งนี้ผู้นำครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความรู้สึกต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นปัจจัยในทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นตรง (0.97) ผู้นำครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นตรงเท่ากับ (1.00) การเห็นคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นตรง (0.93) และผู้นำครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความพยายามที่จะทำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นตรงเท่ากับ (0.96) (ดิเรกขช ภณก้อนกลีบ, 2551, หน้า 106)

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัว ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าผู้นำครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่

หรือพ่อหลวง แม่หลวงที่ชาวบ้านเรียกกันมีอาชีพหลักอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน และมีอาชีพที่เป็นเกษตรกรได้ลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีจนบรรลุผลก่อน แล้วจึงสอนให้ลูกบ้าน ได้ปฏิบัติตาม ซึ่งส่วนใหญ่ต้องเป็นแบบนั้นเกือบทุกหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพราะชาวบ้านยังไม่มั่นใจและไม่เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ยากที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ จึงต้องมีผู้นำปฏิบัติให้เกิดผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้นำครอบครัวและพ่อหลวง แม่หลวงปฏิบัติทั้งการเพาะปลูกพืชจำเป็นต่อการดำรงชีพแต่ละวันในพื้นที่บ้านเรือนตัวเอง เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา ทำบัญชีครัวเรือนออมเงิน ทำอาชีพเสริมสร้างรายได้ และการเก็บกักน้ำเพื่อเอื้ออาหารต่อกันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลที่เกิดขึ้นและเชื่อมั่นในตัวพ่อหลวงแม่หลวงด้วย โดยชาวบ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีลักษณะความเชื่อต่อผู้นำที่ตนเองคัดเลือกมา และในพื้นที่บ้านของผู้นำส่วนใหญ่จะเป็นจุดถ่ายทอดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผู้นำต้องเป็นวิทยากรเองได้ และสอนคนในครอบครัวให้ทำกิจกรรมพื้นฐานชีวิตด้วย มีการออม การทำกลุ่มอาชีพ ผู้นำต้องนำก่อนลูกบ้าน ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยวิถีประจำวัน ของสมาชิกในครอบครัวและลูกบ้านให้ดีขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมูลนิธิชัยพัฒนา (2557, หน้า 16-24) ที่อธิบายไว้ว่าทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่ต้องรอนและยากลำบาก มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย มี 3 ขั้นตอนได้แก่ ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น ใช้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำในฤดูฝน และเสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ทั้งการเลี้ยงสัตว์และพืชไร่ต่าง ๆ ปลูกข้าวในฤดูฝนให้เพียงพอตลอดปี ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืช สมุนไพรเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และเป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทางและโรงเรียนอื่น ๆ ยังพบว่า การทำการเกษตรในพื้นที่ครัวเรือนภาคเหนือ มีครัวเรือนที่ทำการเกษตรพืชผักมากที่สุด จำนวน 132,484 ครัวเรือนและชาวไทยในอดีตทำการเกษตรเพื่อยังชีพ แต่ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจึงหันมาปลูกพืชผสมผสานเพื่อรักษาความสมดุล มีการเกษตรอยู่ดีกินดีมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ส่วนใหญ่เพาะปลูกข้าว และปลูกพืชไร่หมุนเวียน (คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน, 2558; กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560; กลุ่มงาน

ยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2560) ทั้งนี้ยังพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ในต่างจังหวัดจุดเริ่มต้นมักเกิดขึ้นจากการทำการเกษตรอันเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจของใน การดำรงชีวิตของประชาชน เช่นการปลูกข้าว การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชเศรษฐกิจทั้งเพื่อยังชีพและจำหน่าย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามวิถีเรียบง่ายของไทย (อัจฉรา รัชชพันธุ์-วรวิสร รัชชพันธุ์ ใน JIBjib in-Flight Magazine, มกราคม 2560, หน้า 62-63) รวมถึงในการวิจัยของภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2560, หน้า 178-179) เรื่องการปฏิบัติในกิจกรรมในระดับบุคคล และครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนชนบทได้มีการสร้างรายได้เพิ่มอยู่ในระดับปฏิบัติที่มากในเรื่องความพยายามช่วยเหลือครอบครัวด้วยปลูกพืชในครัวเรือน และรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ พึ่งพาตนเอง และสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

การวิจัยได้ชี้ชัดถึงคุณูปการในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) ได้ทรงทุ่มเทพระวรกายและพระปรีชาญาณตลอดพระชนมพรรษา ที่ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานะ แต่ขึ้นอยู่กับกรลงมือทำของบุคคลที่รู้จักศักยภาพของตนเอง และในการวิจัยครั้งนี้ยังได้พิสูจน์ว่า พระองค์ทรงสร้างหลักปรัชญาที่เป็นจริงกับชีวิต สามารถสร้างทฤษฎีใหม่มาเป็นต้นแบบให้กับพสกนิกรได้นำสู่เป็นแนวทางการปฏิบัติตามวิถีถิ่นที่สอดคล้องกับชีวิตอันมนุษย์ปรารถนา ในคุณค่า คุณภาพชีวิตที่ดีตลอดจนความสุขที่ผาสุกจริง เพียงรู้จักใช้คำว่า “พอเพียงในชีวิต” แม้ว่าคนจนสักเพียงใดก็ตาม ถ้าได้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องผู้นั้นย่อมดำรงชีวิตอย่างมีความสุขที่ยั่งยืนบนผืนแผ่นดินไทย

ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว แม้ว่าส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัวโดยตรง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ แต่กับพบว่า การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ยังต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้เหมาะสมกับวันเวลาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน การที่ประชาชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ

พ่อหลวงแม่หลวงมากขึ้นเท่าใด ย่อมสร้างสมาชิกในครอบครัวสมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันและกัน เกื้อกูลเอื้ออาทรต่อกันยิ่งทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้นเท่านั้น ที่สำคัญที่สุด คือ คุณภาพชีวิตของประชาชนมิได้ขึ้นอยู่กับฐานะของบุคคล แม้ว่าประชาชนจะยากจนแต่ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นแบบพอเพียงอย่างมีความสุขมาก ชีวิตประจำวันในพื้นที่บ้านมีแปลงผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ไม่ขาดซึ่งความจำเป็นพื้นฐานการเลี้ยงชีพ ชีวิตพออยู่ พอกินจริง ๆ มีกันเป็นครอบครัวใหญ่ การปฏิบัติในครอบครัวของสมาชิกทุกคนดีมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เมื่อเทียบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาตัวชี้วัดทั้งความอยู่ดีมีสุขและคุณภาพชีวิตของประชาชนประเทศภูฏาน ที่ใช้เกณฑ์วัดกับประชาชนด้านความพอเพียง และด้านความสุข ซึ่งโดยภาพรวมของประเทศภูฏานเป็นชาวภูเขาและชาวเกษตรกร มีฐานะยากจนส่วนใหญ่แต่เมื่อวัดออกมาแล้วประชาชนมีความสุขมากที่สุดในโลก เมื่อนำมาเทียบกับบริบทสังคมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเทศไทย พบว่า มีลักษณะเหมือนกันกับชาว จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตได้โดยไม่ต้องมีฐานะดินน้เอง จึงเสนอให้ภาครัฐได้พัฒนาคน และพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับวิถีถิ่นโดยยึดหลักการอยู่ดีมีความสุขตามวิถีถิ่นวิถีพอเพียงของท้องถิ่นตัวเอง

References

- Adiwattanasit. C., at el. (2005). **Social development system that leads to human security.** Bangkok: Netik Printing.
- Atchara rakphan-Warisoran rakphan. (2017). **Application the philosophy Create our economy to society.** JIBjib in-Flight Magazine, January 2017 pp. 62-63.
- Bhumibol Adulyadej, King Rama IX. (2009). **Kham Pho Teaching: The Royal Speech and Royal Speech about Sufficiency Economy.** Phra Dabos Foundation (8th Ed.). Bangkok: Bangkok.
- Central Bureau Voor de Statistiek. (2011). **The Personal Wellbing Index Construct validity for the Netherlands.** Discussion Paper. pp.1-26.
- Chaemchan, C. (2013). **Human Development Index of 2013 and the Glory of the World (South).**

- Journal of Population and Development: Year 33, Issue 5 Jun-Jul 2013. pp. 6-7.
- CIW international Advisory network. (2016). **Canadian Index of Wellbeing 2016**. Update Report for the CIW international Advisory network. p. 1-14.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). **Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies. New York: Cornell University.
- Committee on the Development of the Quality of Life of the People (PPSD.). (2016). **Report of the Thai Rural Village Based on village-level basic information (Korchocho 2 Kor) 2015**. Bangkok: Department of Community Development, Ministry of the Interior.
- Community Strengthening Bureau. (2014). **Document "Leading with the expansion of the village sufficiency economy by community capital"**. Bangkok: Department of Community Development.
- Department of Agricultural Extension Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2017). **Mixed farming (3rd Ed.)**. Bangkok: New Thammasat Printing.
- Des Gasper. (2004). **"Subjective and Objective Wellbeing in Relation to Economic Inputs: Puzzles and Responses"**. WeD Working Paper 09.
- Hasoontree, N. (2018). **A Model of Quality of Life Development According to Sufficiency Economy Philosophy of People in Chiang-Rai Province**. IACEMI2018 at Courtyard By Marriott Budapest City Center Hotel Hungary.
- Information and Communication Information Group, Mae Hong Son Provincial Office. (2017). **Summary of Annual Report 2016, Mae Hong Son Province**. Searched on 14 May 2017. from http://www.maehongson.go.th/usrupl/maehongson/document/mhs_brife2559.pdf
- Juchooy, S. (2011). **The Way of Life of People Living in Bangkhanoon Community Under the Local Cultural Change**. Nonthaburi: Ratchaphruek College.
- Kahneman, D. (1999). **Objective happiness**, in Kahneman, D., Diener, E. and Schwarz, N.(eds) **Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology**. New York: Sage.
- Karma Ura & Karma Galay, (2004). **Gross National Happiness and Development**. The Centre for Phutan Studies. Thimphu Bhutan. Documents for the international seminar: Operationalization of Gross National Happiness 1st 18-20 February at Thimphu Bhutan.
- Karma Ura et al. (2012). **A Short Guide to Gross National Happiness Index**. The Center for Phutan Studies. pp. 1-13.
- Kasemsuk, C. (2014). **Principles of participation in sustainable community development**. The King: Active Print Chulalongkorn University.
- Maslow, A. H. (1954). **Motivation and Personality**. New York: Harper Collins.
- NESDB. (2006). **Conceptual framework for the development of cool happiness index is a common happiness in Thai society**. Bangkok: Bureau of Evaluation and Development.
- NESDB. (2015). **Somdej Phra Thep Chaofa developer**. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Office of the National Health System Reform (NHSR.). (2005). **Include indicators for well-being**. Bangkok: Thanatach Printing.
- Phillips, D. (2006). **Quality of Life: Concept, policy and practice**. New York: Routledge (Taylor & Francis Group).
- Phornkornkleeb, D. (2008). **Antecedents and Outcomes of Household Development based**

- on the Philosophy of Sufficiency Economy. Dissertation Doctor of Philosophy Program Development Administration Social Development College Suan Sunandha Rajabhat University.
- Phukamchanoad, P. (2016). **Guideline for Social Network Development to Environmental and Way of Life Conservation to Sustainable Tourism in Taling-Chan Bangkok**. Research of Suan Sunandha Rajabhat University.
- Phukamchanoad, P. (2017). **Social Development for Happiness Base on Philosophy of Sufficiency Economy affected to Paddy Field and Rock Salt Field with Participation of The Baan Dung District, Udon Thani Province, Thailand**. Research of Suan Sunandha Rajabhat University.
- Phukamchanoad, P., et al. (2019). **Public participation of people in community development administration based on the sufficient economy philosophy at the sufficient economy model community of mae hong son province**. In e-Proceeding Zurich 2019, The 2019 International Academic Research Conference in Zurich, ICBTS, pp. 70-76.
- Poollarp, S. (2011). **Social Capitals and Self-Reliance in accordance to the King Bhumibol Philosophy of the Ethnic Communities in the Mok Cham Royal Project**. Dissertation Doctor of Philosophy Program Development Administration Social Development College Suan Sunandha Rajabhat University.
- Tanthaariya, U. (2016). **A Development of the Well-Being Indicators of the People in Phangnga Province**. Doctor of Philosophy Program in Innovation Management, Suan Sunandha Rajabhat University.
- The Chaipattana Foundation. (2014). **“Sufficiency Economy and The New Theory”**. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- The international wellbeing group manual 2006. (2008). **Personal Wellbeing Index-Adult: PWI-A (English)** (4th Ed). Published by the Australian center on Quality of Life, Deak in University. p. 13.
- Theerawattanukul, P. (2012). **Balance between work and life**. Searched on 16 November 2018 from www.globaldynamicinsights.com. pp. 3-5.
- Theerawattanukul, P. (2013). **Measuring National Wellbeing**. Searched on 16 November 2018 from www.globaldynamicinsights.com. pp. 3-6.
- Thiangtham, V., et al. (2011). **Community potential development: concepts and applications**. Bangkok: Danex Inter Corporation.
- United Nations Development Program. (2010). **Human Development Index: HDI**. UNDP.
- Villiamward, V. V., et al. (2011). **Complete report The Movement for Gross National Happiness to a new paradigm for change**. Bangkok: Mina Silver Park together with Parties and Gross National Happiness Network.
- Wasi, P. (1999). **Sufficiency Economy and Civil Society Guidelines for reviving sufficiency economy and new theories**. Bangkok: Doctor, villager.